

Особливості використання інноваційних технологій у криміналістиці

Марина Костенко,

канд. юрид. наук, доц., Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1535-3912>, e-mail: kostenko884@gmail.com

Роботу присвячено актуальній практичній проблемі сучасної криміналістики — дослідженню особливостей застосування інноваційних технологій у криміналістичній діяльності.

Ключові слова: криміналістика; інновації; інформаційні технології; розслідування злочинів; криміналістичне забезпечення.

Features of Innovative Technology Utilization in Forensic Science

Maryna Kostenko

This article examines the contemporary practical issue within forensic science, namely, the exploration of peculiarities surrounding the innovative technologies' application in forensic practice.

Keywords: forensic science; innovations; information technologies; crime investigations; forensic maintenance.

Сьогодні стрімко розвиваються технічні науки, і криміналістика як наука динамічна, що постійно розширює свої межі, пристосовує здобутки та надбання інших наук до власних потреб. У криміналістиці активно використовують інноваційні технології з метою створення новітнього науково-технічного продукту для підвищення ефективності та оптимізації розслідування кримінальних правопорушень.

Термін «інновація» походить від латинського слова «innovato», що означає оновлення або поліпшення й використовується як синонім терміна «нововведення». Відповідно до п. 1 ст. 1 Закону України «Про інноваційну діяльність», «інновації — новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [1]. Інновації — це кінцевий результат інноваційної діяльності у вигляді вперше створеного, нового чи вдосконаленого продукту або технології, який наділено якісними перевагами перед іншими аналогічними продуктами, що ефективно використовується у практичній діяльності та покращує її якість.

На сучасному етапі протидії, запобігання та розслідування злочинів перед криміналістичною наукою постає комплекс надскладних завдань, виникнення котрих обумовлене, з одного боку, потребою у вдосконаленні методів, які існують, засобів і технологій розслідування злочинів та, відповідно, пошуків та розроблення новітніх, а з іншого боку, системною необхідністю у пізнанні новітніх досягнень науки, використання яких є можливим у протидії злочинності та їх адаптації до умов діяльності професійних учасників кримінального провадження, також нових, зокрема, детективів Національного антикорупційного бюро України, з метою втілення в життя останніх інноваційних досягнень науки й техніки з різних галузей знань, без яких неможлива ефективна протидія кримінальним проявам.

Існує об'єктивна та нагальна необхідність у забезпеченні слідчих автоматизованими робочими місцями (далі — АРМ) та централізованими інформаційно-пошуковими системами з реєстрами Державної податкової служби України, Пенсійного фонду України та ін. Ученими-криміналістами на виконання такого запиту правоохоронних органів було здійснено розроблення таких новітніх наукових «продуктів»: АРМ слідчого «Інсайт», АРМ судових експертів різних експертних спеціальностей (трасолога, баліста, економіста, фоноскописта, дослідника об'єктів інтелектуальної власності тощо), АРМ судді, АРМ обробки та надсилання документів, АРМ секретаря судді, АРМ працівника підрозділу боротьби з наркозлочинністю, АРМ юриста, АРМ юриста-кримінолога, АРМ прокурора, нових приладів та комплектів багатофункціональних пристроїв для фіксації доказової інформації [2, с. 43—45].

Варто констатувати, що науково-технічна революція створила для науки криміналістики абсолютно нові можливості: наприклад, сьогодні впізнання людини (злочинця) є можливим за відеозображенням, реальною є ідентифікація індивіда за голосом, ДНК, відбитками пальців, сітківкою ока, унікальному малюнку вен на долонях та іншими параметрами. У контексті описаного вище вважаємо за необхідне зазначити, що особливу роль у криміналістиці виконують спеціалізовані комп'ютерні системи ідентифікації людини, оскільки вони створюють можливість отримувати й аналізувати за декількома взаємопов'язаними параметрами інформацію, що прямо чи опосередковано спроможна призвести до розкриття злочину. Цікаво, що донедавна змішані зразки ДНК декількох осіб було неможливо розділити та ідентифікувати. Дослідники з Нової Зеландії розробили програму *STR-mix*, що дало змогу виокремити ДНК кожної особи; гіперспектральна візуалізація видимої довжини хвилі дає змогу виявити найменші сліди крові та виокремити їх з-поміж інших слідів на місці події. Використовують камера, обладнану спеціальним рідкокристалічним фільтром [3, с. 97—98].

Інноваційні технології *GPS*, мобільний зв'язок і *Wi-Fi*-доступ до інтернету створили можливість фіксувати переміщення особи впродовж усього маршруту її слідування. Також у криміналістичній літературі перелічено такі новітні інноваційні засоби, що використовують під час розслідування злочинів: мас-спектрометри, які застосовують для дослідження мікроскопічних частинок скла на місці події на рівні його атомної структури, наприклад, для порівняння мікрочасток скла на одязі злочинця з виявленими на місці події; програма *Xbox*, що забезпечила змогу отримати доступ до прихованих файлів на жорсткому диску; 3D-реконструкція обличчя для ідентифікації особи за знайденими залишками, зокрема, за черепом; секвенсер ДНК для дослідження давно вилучених кісток та зубів для ідентифікації особи; дослідження змішаних зразків ДНК [3, с. 99—100].

Як зазначено, у межах науки криміналістики інноваційну діяльність втілено в декількох векторах, серед яких: інтеграція інновацій із різних галузей знань та адаптація їх до потреб криміналістичного забезпечення розслідування злочинів, а також створення власного криміналістичного інноваційного продукту. Своєю чергою, створення власного криміналістичного продукту є результатом «вивчення» криміналістикою нових способів учинення кримінальних правопорушень, новітніх засобів, методів та технологій, до яких вдаються злочинці. Так, криміналісти визначають власні наукові потреби в інтеграції або розробленні відповідних злочинній практиці інновацій. Майбутня необхідність в інноваціях визначається також у результаті моделювання та стратегічного прогнозування потреб практики розслідування злочинів [4].

Отже, проаналізувавши усе викладене вище, можна зробити висновок про те, що результативне розв'язання завдань та проблем щодо підвищення рівня ефективності розкриття та розслідування кримінальних правопорушень у сучасних умовах обумовлене розробленням і подальшим запровадженням новітніх технологій та інновацій у практичну діяльність правоохоронних органів та експертних установ. Так, шляхом інтегрування новітніх досягнень інших галузей знань, сучасна криміналістика забезпечує представників органів правопорядку інноваційними засобами, прийомами й методами боротьби зі злочинністю, які об'єктивно можуть протидіяти сучасним загрозам.

Перелік джерел посилання

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-VI (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 15.09.2023).
2. Шепітько В. Ю., Журавель В. А., Авдєєва Г. К. Інновації в криміналістиці та їх впровадження в діяльність органів досудового слідства. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2011. Вип. 21. С. 39—45. URL: https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2019/02/sbirnik_21.pdf (дата звернення: 15.09.2023).

3. Степанюк Р. Л., Лапта С. П. Новітні зарубіжні розробки та перспективні дослідження у галузі техніко-криміналістичного забезпечення протидії злочинності. *Право і Безпека*. 2017. № 2. С. 96—101. URL: <http://pb.univd.edu.ua/index.php/PB/issue/download/6/pdf65> (дата звернення: 15.09.2023).
4. Берназ П. В. Інновації — основа криміналістичного забезпечення діяльності з розслідування злочинів. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 4. С. 49—53. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/4-2015> (дата звернення: 15.09.2023).

Проблемні аспекти під час розслідування дорожньо-транспортних пригод, пов'язаних із несправностями транспортного засобу

Артем Кошкарів,

ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2906-0325>, e-mail: koshkarov@hniise.gov.ua

Визначено заходи щодо усунення проблемних аспектів під час розслідування дорожньо-транспортних пригод, пов'язаних із несправностями транспортного засобу.

Ключові слова: транспортний засіб; несправності; технічний стан; автотехнічна експертиза; дорожньо-транспортна пригода; розслідування.

Challenges in Investigating Road Traffic Accidents Caused by Vehicle Malfunctions

Artem Koshkarov

This article has identified the measures for addressing the challenging aspects encountered during the road traffic accidents investigation caused by vehicle malfunctions.

Keywords: vehicle; malfunctions; technical condition; forensic vehicle engineering examination; road traffic accident; investigation.

Успішному розслідуванню дорожньо-транспортної пригоди (далі — ДТП) сприяє організація первинних дій на місці події. Після виникнення дорожньо-транспортної пригоди визначення та фіксування технічного стану систем транспортних засобів на місцях подій переважно здійснюють робітники поліції або слідчий.

Огляд транспортного засобу слідчий проводить із метою визначення технічного стану транспортного засобу та виконує інші завдання:

- 1) отримує достатні дані, які необхідно надати в суд: чіткий опис загального стану транспортного засобу;
- 2) фіксує первинний стан транспортного засобу і пошкодження, отримані під час ДТП, з метою захистити їх від дефектів, які можуть виникнути при транспортуванні та зберіганні транспортного засобу;
- 3) виявляє суттєві відмінності між заводською технічною характеристикою транспортного засобу та його фактичними параметрами;
- 4) переконується в тому, що системи й механізми транспортного засобу, щодо яких виконують ті чи ті технічні розрахунки, дійсно могли виконувати свої функції;
- 5) визначає, міг чи ні той чи той вузол транспортного засобу сприяти виникненню події;
- 6) фіксує розміри первинних пошкоджень, що виникли під час удару, викликаних і вторинних пошкоджень і порівнює їх із пошкодженнями інших транспортних засобів і об'єктів;
- 7) виявляє сліди, на підставі яких можна судити про контакт із іншими фізичними об'єктами, зокрема транспортними засобами, особливо в тих випадках, коли один із водіїв з місця пригоди зник;
- 8) визначає, чи відповідає транспортний засіб вимогам нормативних документів, що регламентують його конструкцію і використання;
- 9) ідентифікує, вилучає, дбає про безпеку і процесуально закріплює будь-який предмет або об'єкт, який підлягає науково-технічному дослідженню;